

Кириленко О.П.
м. Тернопіль

ФІНАНСОВА ОСНОВА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Державна регіональна політика в Україні передбачає зміцнення позицій місцевого самоврядування. Вирішальне значення для забезпечення матеріальної і фінансової основи органів місцевого самоврядування в сучасних умовах мають доходи місцевих бюджетів. Це пояснюється наступним:

- об'єкти комунальної і спільної власності є неприбутковими установами і, як правило, знаходяться на повному або частковому утриманні за рахунок коштів місцевих бюджетів;
- права місцевих органів самоврядування щодо створення позабюджетних цільових і валютних фондів в даний час надзвичайно обмежені;
- місцеві позики не набули в Україні належного розповсюдження притаманного ринковим країнам через ряд об'єктивних та суб'єктивних причин;
- невизначеність правових відносин стосовно володіння землею та іншими природними ресурсами не дає підстави для розгляду даних об'єктів як важливої умови функціонування органів місцевого самоврядування на засадах фінансової самостійності.

В залежності від територіальної локалізації в складі доходів місцевих бюджетів доцільно відокремлювати: 1) доходи, одержані на території місцевого самоврядування; 2) доходи, одержані на інших територіях, які в процесі перерозподілу були спрямовані в даний місцевий бюджет (дотації, субвенції). В свою чергу доходи, мобілізовані на території місцевого бюджету поділяються на власні, закріплені і регулюючі.

Визначальними для місцевих бюджетів є власні надходження, їх можна поділити на: податкові доходи; доходи від надання послуг органами місцевого самоврядування; доходи від комунального майна. Проте ні в законодавчих документах, ні в

економічній літературі немає чіткого визначення і, що саме головне, переліку власних та закріплених доходів місцевих бюджетів.

Характерними ознаками власних доходів самоврядних формувань, як доводить світовий досвід, є територіальна локалізація надходжень, залежність від діяльності місцевих властей, які повністю їх контролюють і використовують на свій розсуд. Якщо керуватися таким концептуальним підходом, то слід зазначити, що даним вимогам не відповідає ні один вид доходів місцевих бюджетів України.

Аналіз бюджетної практики останніх років показує, що за рахунок власних надходжень формується лише декілька відсотків сукупних доходів місцевих бюджетів; місцеві органи влади опинилися у повній залежності від центрального уряду, який визначає нормативи відрахувань від регулюючих податків та розміри дотацій і субвенцій з Державного бюджету України. Щорічні зміни складу доходів місцевих бюджетів, механізму бюджетного регулювання зробили неможливим здійснення місцевими властями не тільки перспективної фінансової політики, але не можуть їм гарантувати нормальних умов для функціонування протягом року.

Така ситуація веде до дискредитації місцевої влади і, як наслідок, державної влади взагалі. Недостатність фінансових ресурсів на місцевому рівні приводить до того, що органи місцевого самоврядування намагаються покращити своє фінансове становище за рахунок невиконання або хоча би несвоєчасного виконання зобов'язань перед державою.

З проблемами формування власної доходної бази місцевих бюджетів тісно пов'язано питання податкової автономії місцевих властей. На наш погляд, місцеві Ради повинні бути наділені правом запроваджувати власні податки і самостійно встановлювати ставки оподаткування (при контролі загальнодержавних органів за загальним рівнем оподаткування).